

Õpilaste teadusajakirja Akadeemiake viitamisjuhend

Käesolev juhend selgitab kasutatud allikatele viitamise põhimõtteid õpilaste uurimistööde koostamisel. Juhend aitab kaasa allikatele viitamises akadeemiliste tavade järgimisele õpilastööde vormistamisel. Oleme viitamisjuhendi koostamisel kasutanud Hugo Treffneri Gümnaasiumi uurimistööde koostamise ja vormistamise juhendit (http://www.htg.tartu.ee/dokod/HTG_uurimistööde_juhend_2010.pdf), Tartu Ülikooli Molekulaar- ja Rakubioloogia Instituudi lõputööde koostamise juhendit (http://www.ebc.ee/failid/2012/Bakalaureusetööde_vormistamise_nõuded_2013.pdf), APA (*American Psychology Association*; <http://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/10/>) ja ACS (*American Chemical Society*; <http://library.williams.edu/citing/styles/acs.php>) viitamise juhendit. Akadeemiake viitamisreegleid on kaasajastatud eesmärgiga juurutada õpilastöös teaduskirjanduses rahvusvaheliselt tunnustatud viitamissüsteemi.

Viitamise üldpõhimõtted

- 1) Uurimistöö kirjutamisel viidatakse korrektselt **kõigile töö koostamisel kasutatud allikatele** (teadusartiklid, ajaleheartiklid, raamatud, kogumikud, internetiallikad, andmebaasid, arhiivimaterjalid, suuline info jne). Viited lisatakse selleks, et oleks selge, kust täpselt parajasti käsitletav info pärineb, nii et huvitatud lugeja võiks soovi korral selle ka ise üles leida.
- 2) Viitama ei pea üldiselt teada olevatele andmetele ja enesestmõistetavatele faktidele.
- 3) Töös peab olema selgelt eristatud kellegi teise arvamus (või üldtunnustatud seisukoht) **autori enda arvamusest**. Kui töös on esitatud faktid, tulemused, meetodikad, mõtted, ideed või arvamused ilma viiteta, siis lugeja eeldab, et see on autori enda looming. Konkreetse töö raames **autori enda tehtud** näitlikustavate materjalide (nt joonised ja pildid) allkirjad/pealkirjad ei sisalda viidet.
- 4) Viidete ja kasutatud kirjanduse loetelu vormistusel tuleks juhendada alljärgnevast süsteemist ja näidetest (esitatud allpool). Kõik viited peavad kindlasti esinema **nii tekstiosas kui ka kasutatud kirjanduse loetelus**.
- 5) Reaalteaduslikes töödes (nt bioloogia, keemia, geograafia, psühholoogia) on eelistatud vormikohane **tekstisisene viitamissüsteem**, kuid humanitaarteaduslikes töödes (nt ajaloolised ja koduloolised tööd) on soovitatav **joonealune viitamine**. Ühes töös võib korraga kasutusel olla **ainult üks** süsteemidest.

Tsiteerimine, refereerimine ja plagiaat

Tsiteerimise korral kasutatakse töös sõna-sõnalt mõnes teises töös või allikas esinevat lauset,

lauseosa või väljendit. Tsitaat peab olema muust tekstist selgelt jutumärkidega eraldatud ning allikale tuleb viidata. Juhul kui originaaltekstis jäetakse vahele mingid sõnad või ebaolulised osad, siis seda märgitakse kolme punktiga (...). Sõna(de) või lauseosa(de) ärajätmise korral ei tohi tsitaadi mõte muutuda. Kui tsitaati soovitakse täiendada mingite selgitavate sõnadega, siis need lisatakse nurksulgudesse []. Tsitaate tasub kasutada eriti ilmekate väljendite või definitsioonide korral.

Refereerimine on kasutatud lause, lõigu, tulemuse, järeldus, mõtte või idee oma sõnadega edasiandmine ehk ümberjutustamine. Refereeringu puhul esitatakse allikas (vt Viitamine töö tekstiosas). Refereeringu puhul ei kasutata jutumärke, kuid peab olema aru saada, kus ühest allikast pärinev info lõpeb ja teine algab.

Plagiaadiks loetakse teiste autorite mõtete, ideede, andmete, visuaalsete materjalide jne esitamist enda omadena. **Ka teiste töödele või materjalidele viitamata jätmine on plagiaat ning see on keelatud!**

Viitamine töö tekstiosas

1. Tekstisisene viitamine

Teksti sees esitatakse viited ümarsulgudes järgneval kujul:

(Perekonnanimi, aasta)

Sulgudes on ära toodud autori perekonnanimi ja allika ilmumisaasta.

Juhul, kui artikli vm allika autoreid on mitu, siis teksti sees tuuakse ära esimese autori perekonnanimi ning lisatakse jt. (ja teised) või *et al.* (lad k ja teised) ning ilmumise aasta. Kindlasti tuleks kasutada töös läbivalt üht eeltoodud lühenditest.

Kui allikal on kaks autorit, siis märkida sulgudesse mõlema autori perekonnanimed ja töö ilmumise aasta.

Kui ühelt autorilt, kes esineb kõigis töödes ainukese või esimese autorina, on samal aastal ilmunud mitu teost, mida on töös kasutatud, siis tuleb allikad nende omavaheliseks eristamiseks viite lõpus märgistada tähtedega a, b, c jne. Sama täht lisada sel juhul ka kasutatud kirjanduse loetellu aastaarvu järele.

Kõik täpsemad allika kohta käivad detailid tuleb esitada töö lõpus kirjanduse loetelus, mis on koostatud esiautorite nimede tähestikulise järjekorra alusel.

Teksti sees internetiallikale viidates märgitakse kodulehekülje (või asutuse) nimi lühidalt. Täispikk aadress ja kasutamise kuupäev peab olema kättesaadav kasutatud kirjanduse peatükis. See reegel kehtib juhul, kui kasutatud visuaalse materjali, veebiartikli või -andmebaasi autorit pole

üheselt võimalik kindlaks teha ja soovitakse viidata veebilehele.

Kui ei ole võimalik tuvastada artikli kirjutamise/publitseerimise aega (nt internetiallikate puhul), siis võib tekstisisesele viitele lisada aastaarvu asemel lühendi s.a. (sel aastal).

NB! Lauselõpu punkt tuleb alati panna tekstis viite järele, mitte ette.

Näited:

(Tamm, 2010)
(Tamm jt., 2012) või (Tamm *et al.*, 2012)
(Tamm ja Kask, 2013)
(Tamm jt., 2012a) või (Tamm jt., 2012b)
(Statistikaamet, 2013) või (<http://www.stat.ee>)
(Tamm, s.a.)

2. Joonealune viitamine

Joonealuse viitamise eeliseks on allika kohta info saamine ilma töö lõppu liikumata. Kuna joonealused viited ei sega lugemist, siis on neid soovitav kasutada siis, kui töös on palju mahukaid viiteid ning andmeid on saadud näiteks arhiividest, veebilehtedelt või suulistelt allikatelt, mis nõuavad autoripoolseid kommentaare. Joonelauseid viiteid on hea kasutada ka märkuste ja omapoolsete täienduste tegemiseks (vt näide 3).

Teksti sees kasutatakse numbreid ülaindeksina ja number ning allika info või kommentaar lisatakse jalusena (*footnote*). Kui allikale viidatakse esimest korda, siis peab kasutama täisviidet (kirjanduse loetelus esineval kujul) ja järgnevatel kordadel võib esitada lühiviite.

Näited:

¹Perekonnanimi, Eesnimi, lk 159.
² Kättesaadav: <http://akadeemiake.ee/nouded-artiklitele/> (12.01.2012).
³ Teisiti on selle küsimuse kohta arvanud.... Tema tööde kohta vt lähemalt.....

Kirjanduse loetelu vormistamine

Kasutatud allikate loetelus esitatakse kõik töös viidatud allikad. Materjali, mille autor küll läbi töötas, kuid mida uurimistöö lõpptekstis otseselt ei ole kasutatud, viidetes ei lisata. Kasutatud allikad esitatakse loetelus autorite perekonnanimede tähestikulises järjekorras. Ühe autori tööd reastatakse ilmumisaasta alusel (uuemad tööd tagapool).

Allikad, millel autorit ei ole, tuuakse kasutatud allikate loetlus välja pealkirja esimese sõna järgi. Autoriteta allikad on näiteks seadused. Sellisel juhul viidatakse töö tekstis sulgudes allika

pealkirjale või pikema pealkirja puhul esimestele sõnadele.

Raamat

Autori(te) perekonnanimi, eesnime initsiaal(id). (aasta) Raamatu pealkiri. Ilmumiskoht: Kirjastus

Näited:

Vahtre, S. (1997) Eesti ajalugu elulugudes. Tallinn: Olion

Erelt, T., Leemets, T., Mäearu, S., Raadik, M. (2006) Eesti õigekeelsussõnaraamat ÕS 2006. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus

Madigan, M.T., Martinko, J.M., Stahl, D., Clark, D.P. (2012) Brock Biology of Microorganisms 13th Ed. San Francisco, CA: Pearson

Kogumik

Pealkiri (aasta) Koostajate või toimetajate perekonnanimed, Initsiaal(id). (Koost./Toim./Ed.)

Ilmumiskoht: Kirjastus

Näited:

Vanasõnaraamat (1984) Koost. Hussar, A., Krikmann, A., Sarv, I. Tallinn: Eesti Raamat

Artikkel kogumikust

Perekonnanimi, Eesnime initsiaal(id). (aasta) Artikli pealkiri. *Kogumiku pealkiri kaldkirjas.*

Perekonnanimi, Initsiaal(id). (Koost./Toim/Ed.) Ilmumiskoht: Kirjastus, lk/pp x-xx.

Veere, K. (2001) Eestlaste ja soomlaste stereotüüpide muutused 1990. aastatel. *Eesti ja eestlased võrdlevas perspektiivis. Kultuuridevahelisi uurimusi 20. sajandi lõpust.* Valk A. (Koost.) Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus, lk 112-124.

Alamäe, T., Visnapuu, T., Mardo, K., Mäe, A., Zamfir, A.D. (2012) Levansucrases of *Pseudomonas* bacteria: novel approaches for protein expression, assay of enzymes, fructooligosaccharides and heterooligofructans. Rauter, A.P., Lindhorst, T.K. (Eds.). *Carbohydrate Chemistry Vol. 38.* Cambridge: Royal Society of Chemistry, pp 176-191.

Artikkel (teadus)ajakirjast

Perekonnanim(ed), Initsiaal(id). (aasta) Artikli pealkiri. *Ajakiri kaldkirjas*, number, lk numbrid x-xx.

Lill, A. (1984) Võõrast päritolu meditsiiniterminid vanemas eesti kirjakeeles. *Keel ja Kirjandus*, 10, 614-621.

Keenan, T.F., Hollinger, D.Y., Bohrer G, Dragoni, D., Munger, J.M., Schmid, H.P., Richardson, A.D. (2013) Increase in forest water-use efficiency as atmospheric carbon dioxide concentrations rise. *Nature* 499, 324-327.

Artikkel ajalehes

Perekonnanimi, Initsiaal(id). (aasta) Artikli pealkiri. *Ajaleht kaldkirjas*, kuupäev

Vallik, A. (2006) Keelamine pole lahendus. *Õpetajate Leht*, 8.09

Artikkel internetist

Perekonnanimi, Initsiaal(id). (aasta) Artikli pealkiri. Lehekülje omanik, alalehekülje pealkiri ja allika muud täpsemad andmed (kui on). Kättesaadav: http://www.täielik.veebiaadress/nii_pikk_kui/see_ka_poleks (kasutamise kuupäev)

Stipa, T. (2002) Süvaveeekerke füüsika. Läänemereportaali. Kättesaadav: <http://www.fimr.fi/et/itamerikanta/bsds/2019.html> (20.02.2008)

Internetiallikas või andmebaas

Lehekülje, asutuse, andmebaasi või teaviku nimi (aasta) Alalehekülje pealkiri ja allika muud täpsemad andmed (kui on). Kättesaadav: http://www.täielik.veebiaadress/nii_pikk_kui/see_ka_poleks (kasutamise kuupäev)

Järvametsa laulik (2006) Järvemetsa laagri koduleht. Kättesaadav: http://www.jarvemetsa.org/files/2006_Laulik.pdf (20.03.2007)

Statistikaamet (2013) Mais kaupade eksport kasvas. Kättesaadav: <http://www.stat.ee/65173> (20.07.2013)

Protein Data Bank (2013) Kättesaadav: <http://www.pdb.org> (19.06.2013)

E-raamat

E-raamat on raamat ja sellele laienevad raamatule viitamise nõuded. Erinevus on lehekülje numbri viitamisega, sest ei ole klassikalises mõttes jagunemist lehekülgedeks, vaid tekst on ühe tervikuna. Kõige madalam jaotusaste on peatükk. Sealt edasi peaks kasutama juba otsingut. Seega viidata tuleks ka peatüki pealkirjale, sest muidu läheb algmaterjali otsimine väga keeruliseks. Lisama peaks ka viite veebilehele, kus raamat on avaldatud ja kuupäeva, millal seda vaadati.

Perekonnanimi, Initsiaal(id). (aasta) Peatüki pealkiri (kui on). *Raamatu pealkiri kaldkirjas*. Ilumiskoht: kirjastuse nimi. Kättesaadav: http://www.täielik.veebiaadress/nii_pikk_kui/see_ka_poleks, peatükk (kasutamise kuupäev)

Brangdon, C.F. (1918) Color and ceramics. *Architecture and democracy*. DigiLibraries. Kättesaadav: http://www.digilibraries.com/ebook/102325/Architecture_and_Democracy/

10.06.2012)

Arhiivimaterjal

Säiliku nimetus, arhiivi täielik nimetus, fondi number, nimistu number, säiliku ja dokumendi number, lehekülje number.

Valga Peetri koguduse 1919. aasta kirikuraamat. Eesti Ajalooarhiiv, 5282-1-18, l. 32p, 33

Suuline allikas

Perekonnanimi, Eesnimi (aasta) Suuliselt autorile (kuupäev)

Jutupaunik, Juhan (2009) Suuliselt autorile (20.11)

Võõrkeelse allika puhul kasutatakse lühendeid selles võõrkeeles. Näiteks:

pp. – lk (ingl k)

Ed. – toimetaja (ingl k)

S. – lk (saksa k)

Bd. – köide (saksa k)